

Daan Remmerts de Vries

ACHTER
DE BOMEN
STOND EEN
LEEUEW

Em. Querido's Uitgeverij
Amsterdam • Antwerpen

2022

Copyright tekst © 2022 Daan Remmerts de Vries
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van Em. Querido's Uitgeverij, Amsterdam.

Omslag en fotocollages Moker Ontwerp
Vormgeving binnenwerk Irma Hornman, Studio Cursief

ISBN 978 90 451 2788 0 / NUR 210

www.queridokind.nl

INHOUD

Onoverwinnelijk – 1981	5
De geluiden van de NJN – 1976	33
Albert de albatros – 1979 & 1985	45
Tijgers laten zich niet makkelijk vinden – 1981	59
De mooiste dierentuin – 2005	81
Een god kan ook een monster zijn – 1972 & 1994	89
De Tijgerspotterstafel – 1995	99
Hoe vrij zijn wij? – 2016 & 1978	121
Naar de haaien – 2006	131
Hoe ik ben gaan schrijven – 1983	143
In het gebied van de schimmen – 2001	161
Idylle – 1985	177
Lijst foto's	196

ONOVERWINNELIJK

1981

Met een vriend ging ik naar India. Ravi en ik, we waren allebei negentien. Direct na ons eindexamen waren we vertrokken, om naar wat toen nog Bombay heette te vliegen.

Nu, nog geen twee dagen later, zaten we alweer in een kleiner vliegtuig, op weg naar de provincie Gujarat. Het was half juni, de moesson kon iedere dag uitbreken.

De moesson is het regenseizoen. Ik kon me er maar weinig bij voorstellen, maar Ravi was hier opgegroeid. Volgens hem kwam het erop neer dat het water dagen achtereen kon neerstorten. Bruggen, vertelde hij, konden wegslaan, wegen konden veranderen in modderpoelen. En bepaalde reservaten waren dan gesloten. Vooral om dat laatste maakten we ons zorgen.

Het was nog niet zover, de zon scheen fel, de hemel was blauw. Ons vliegtuig landde bonkend en stuiterend.

Een verzengend hete wind veegde langs mijn wangen toen ik de buitenlucht in stapte. Taxichauffeurs schoten in groepen op ons af. We kozen er een uit. En vervolgens reden we met een slakkengang door landschappen die ik nooit meer zou vergeten.

Voor de allereerste keer was ik in een niet-Europees land. En werd ik ondergedompeld in een nieuwe wereld.

Dit bleek, om te beginnen, een plek te zijn van een eindeloze droogte. En van een ontstellende eenzaamheid. Geen elektriciteitsmasten. Geen grasvelden. Zelfs geen vangrails. Niets waaraan ik me kon vasthouden – zittend op de achterbank van die auto keek ik uit over een kale vlakte die zich uitstreckte tot aan de horizon; dit was, werkelijk en indringend, de woestijn.

Mensen waren hier natuurlijk wel. Vrouwen liepen langs de weg, in felgekleurde sari's, met kruiken of pakketten op hun hoofd. Soms kwam ons een hoge, beschilderde vrachtwagen tegemoet, een kakelbonte, grommende poppenkast van goden, pauwen en filmsterren. En van tijd tot tijd passeerden we een hut, met ernaast een paar rafelige palmen en een uitgemergelde waterbuffel aan een touw.

Traag gleden we voort. Blauwe heuvels doemden op, heel in de verte, trillend in de hitte als een luchtspiegeling.

En wat verderop waren die heuvels weer opgelost en danste de horizon opnieuw in de kringelende, opstijgende lucht.

Even schoof er een wolk voor de zon, en leek het land plotseling op een donkerbruin, middeleeuws schilderij. De weg was bezaaid met kuilen en met stenen, en regelmatig dook het brokkelige asfalt onder een laag stuivend zand. Tot drie keer toe lag er een autowrak gekanteld in de berm.

Het was een opluchting toen er struiken oprezen uit de grond. We stegen langzaam op, kronkelend over een flauwe helling. Voor ons uit begon het bos.

Geen Europees bos, dat niet – dit was een woud van kale

stammen. Maar daartussen zagen wij toch wat eerste wilde dieren: een paar ruggen van herten, een weggolvende specht, twee roofvogels...

Vervolgens werden de bomen hier en daar wat groener, als gezonde plekken op een verschroeide huid. En na zes uur te hebben gereden bereikten we een stoffig dorp.

Ik vroeg me intussen voor de zoveelste keer af wat we hier in godsnaam kwamen doen, en waar we zouden kunnen overnachten. Maar opeens verscheen er een groot, witgepleisterd gebouw op een heuveltje: een paleisje, met pilaren en een statige trap. Hier vlak achter bleek een rechthoekig gazon te zijn, waaromheen wat kleine bungalows stonden opgesteld.

De taxi stopte. Terwijl we uitstapten viel me de stilte op. Zonder motoren, zonder vliegtuigen, zonder wind – een ondoordringbare rust.

We stonden nu naast een barak waarop enkele verbleekte foto's hingen van dieren. Binnen zat een gewichtige grijze man met een enorme krullende snor achter een rommelig bureau.

Dit was het hoofd van de hier aanwezige wildwachters. Hij sprak Engels en leek nogal verwonderd over onze komst zo vlak voor de moesson. Na onze uitleg scheen hij iets te overwegen. Maar hij knikte. Ja, we waren de enige toeristen op dit moment. Maar we konden hier wel even blijven nu de regens nog niet waren begonnen. En, ja, hij wilde een poging wagen om ons de leeuwen te tonen.

De leeuwen van het Gir Forest – Aziatische leeuwen; ons verlangen. Dit was de enige plaats ter wereld waar ze voorkwamen.

Ooit, enkele eeuwen terug, hadden ze in heel Noord-India geleefd.

Maar door de Engelse overheersers waren ze bijna uitgeroeid; officieren en lords hadden veelvuldig op ze gejaagd. In het jaar 1900 waren er hier – in het oerbos – nog tussen de elf en de dertig van de laatste leeuwen over. Het was toen, bijna te laat, dat men eindelijk op het idee kwam om ze te beschermen.

Die overblijvers wisten zich weer enigszins te herstellen. Langzaamaan werden het er meer, en nu, op het moment dat wij daar aankwamen, schenen er toch weer zo'n tweehonderd dieren te leven.

Tweehonderd Aziatische leeuwen... Het was nog steeds niet veel. Dit handjevol kon nog steeds gemakkelijk uitsterven. Eén uitbrekende ziekte kon fataal zijn, één natuurramp kon ervoor zorgen dat deze ondersoort voorgoed zou worden uitgewist.

Maar dát was dus de reden van onze komst; wij wilden deze overlevers met eigen ogen zien.

De grijze wildwachter had ons beloofd dat zijn mannen zouden gaan zoeken. Want al dagenlang was geen van hen een leeuw tegengekomen. Hij had er een kaart bij gepakt, en ons gewezen hoe enorm dit bos wel was (zo'n veertienhonderd vierkante kilometer). Wij hadden gehoorzaam geknikt.

Maar ze zouden hun best gaan doen om er een paar op te sporen! Hij voegde hieraan toe dat als het water eenmaal zou neerplunzen, onze kansen waren verkeken. Dan zou het bos veranderen in een doolhof van dicht gebladerte en modder. We hadden opnieuw geknikt, en hem de hand geschud.

Daarop waren we neergestreken in een van de bunga-

lows. We hadden onze bagage neergelegd en liepen nu, wat verdwaasd, buiten rond.

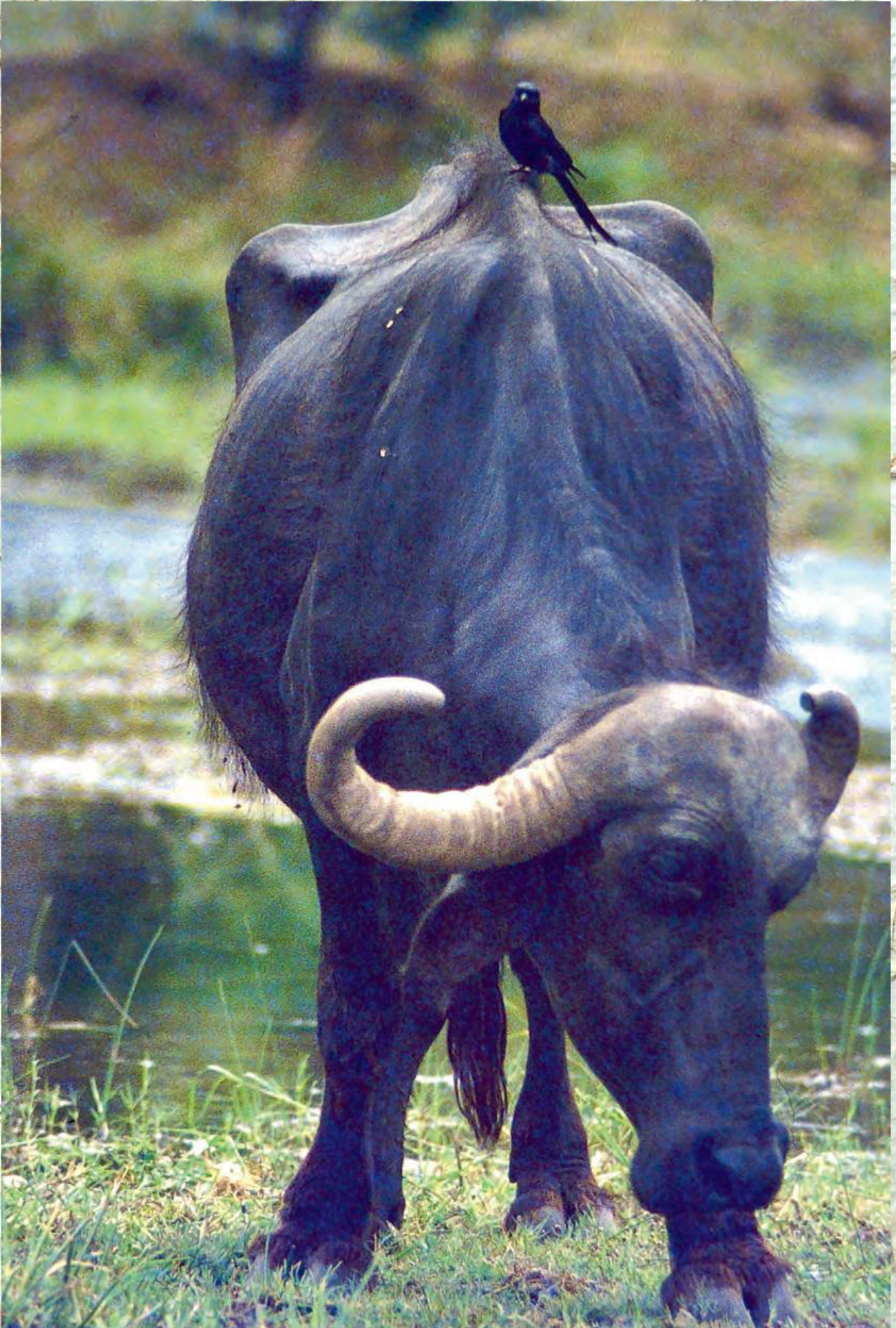
Tien blauwgeverfde huisjes rondom een veldje. Vanuit het gemaaide en besproeide gras kwam soms de smalle hagedissenkop van een varaan omhoog; deze reptielen schenen een stelsel van holen te hebben onder het gazon. En bij een van de waterleidingen – waar die sproeiers op waren aangesloten – lag een palmeekhoorn die hier blijkbaar de enige plek bewaakte waar hij zo nu en dan wat kon drinken.

Langzaam dwaalden we verder. Achter de bungalows begon een vlak, stenig terrein met hier en daar een boom. En overal zagen we dieren.

Dat was opvallend, meteen: op een stronk zat een scharrelaar (een hemelsblauwe, kraai-achtige vogel). Een mangoeste (een soort marter) scharrelde door de afgefallen bladeren. Een kleine goudrugspecht werkte zich omhoog langs een stam. Een spoorkeoek vloog op, en landde verderop weer in een prikkelstruik. Bengaalse gieren cirkelden hoog boven onze hoofden. En in een van de bomen zat een groepje langoeren – zilverwitte apen met zwarte gezichten – met omlaaghangende staarten...

Alles bijna tegelijkertijd. We liepen onder de boom door zonder de apen te storen en kwamen uit aan de rand van een rivierdal. Dit dal was zo breed als een grote straat in een stad. Precies in het midden kabbelde een smal stroompje over de bodem.

We lieten ons over de helling naar beneden glijden. Gras, riet, kiezels, een bedding van zand; dan dat beekje, waar we overheen sprongen. Iets verderop ging de helling weer omhoog. En daarboven begon het werkelijke bos waar de

leeuwen leefden; een gebied van woudreuzen en gigantische, stekelige vetplanten.

We durfden daar niet binnen te gaan. De grijze wildwachter had ons gezegd dat we mochten lopen waar we maar wilden, maar moesten oppassen voor rondzwervende panters. Dus volgden we het stroompje.

Er stond een grazende waterbuffel, erbovenop zat een zwart vogeltje met een gevorkte staart (een drongo). Soms vloog het even op, ving een paar insecten in de vlucht en daalde daarna weer neer op die schonkige rug.

Dit was het paradijs. Ravi en ik, we leefden toen voor dieren. Al jarenlang maakten we samen tochten, met verrekijkers en met vogelgidsen. Het menselijk leven bestond niet werkelijk voor ons; wij waren bezeten van alles wat vloog of kroop of kraste of kwaakte. We hadden, in Nederland, talloze kilometers gefietst, enkel om een glimp op te vangen van een afgedwaalde slangenarend. We hadden dorst en natte kleren getrotseerd nadat we hadden gehoord dat er op een bepaalde plek een griend zou zijn aangespoeld. Dankzij al die tochten herkenden we ook nu dikwijls wat we tegenkwamen, aan een half woord hadden we genoeg.

‘Zwarte ibis!’

‘Ja. Wauw.’

‘Een wouw? Waar?’

‘Met “wauw” bedoelde ik “goh”.’

Onmiddellijk richtten we onze camera’s en onmiddellijk doken we ineens. We slopen zoals we dat in de Hollandse weiden gewend waren geraakt; bedachtzaam, ons kleiner makend – maar die ibis, die donkere vogel met zijn lange, kromme snavel, vloog niet op, die bleef kalm porren in de

modder van dat stroompje. Zo leerden we, al op onze derde dag in India, dat dieren hier veel minder bevreesd waren voor mensen.

En telkens weer ontdekten we iets nieuws, telkens klonken onze verraste kreten over het murmelende water. Toen het licht grauwer werd, en een opvallend korte schemering begon, liepen we terug naar onze bungalow.

De volgende ochtend waren de leeuwen nog niet gevonden; maar we konden met een jeep het bos in.

Het dorp lag aan de rand; maar nu, eindelijk, gingen we het reservaat binnen! Hobbelen en hotsend zaten we achter onze chauffeur. Soms heuvelop, daarna weer heuvelaf, langzaam rijdend over smalle paden. De bomen waren nog groen, maar de struiken waren dor en armetierig; het was hierdoor gemakkelijk om de dieren te ontdekken.

Die verschenen. In een kale boom, aan de rand van een omgeploegd veldje, zat, om te beginnen, een pauw. De jeep stopte er schuin onder. We keken ervan op; we wisten nauwelijks dat die ook *wild* konden zijn. Maar deze, een mannetje, bleek zelfs te kunnen vliegen. Hij klapwiekte weg, zijn staart sleepte als een ingeklapte waaier achter hem aan.

Daarna stonden er troepen axisherten tussen de bomen. Soms een grijsbruine sambar (ook een soort hert) zo groot als een paard. Hier en daar een grafietkleurige nijlgaubok (een soort rund). Alles onder een gedeeltelijk bewolkte hemel. We begrepen dat het binnenkort wel zou gaan regenen. We begrepen ook dat al die hoefdieren hier reikhalzend naar uitkeken.

En toen, in een gedeelte van het woud waar geen herten liepen, stopte de jeep met een schok, een zandwolk woei op

rondom de wielen. 'Cheetah...' zei de chauffeur kalm.

We dachten dat hij 'Cheetal' bedoelde; de plaatselijke naam voor axishert. Maar daarop zagen we vlak naast de weg een partij vlekken in het hoge, gele gras. Die vlekken bewogen, ze leken zich te verzamelen. Langzaam kwam daar een panter overeind...

Hij staaarde onderzoekend naar de jeep. Daarna slofte hij weg tussen de bomen. Meteen was hij weer opgelost in het landschap.

Wat later zaten we op een steen, uitkijkend over een meer. Er vloog een visarend over. In de verte, op een zandbank, liepen nimmerzatten (een soort ooievaars) en lepelaars. Het begon te druppelen. Veel was het niet, wat gespetter in het melkachtige water aan onze voeten. Tijd om daar ongelukkig over te zijn kregen we niet, want ongeveer een meter voor ons dook iets op. Twee ogen, een platte bek, een rij draakachtige schubben...

De krokodil zonk weer weg voordat we ervan konden schrikken. Nu zagen we plotseling ook andere krokodillen drijven in de verte.

's Middags was het alweer droog. We waren terug bij ons gazon, waarover de varanen stiefelden met lange, slepende staarten.

Ravi en ik, we drentelden rond met onze camera's. Opnieuw liepen we in de richting van het brede rivierdal. Waar het oerwoud begon hielden we in. Er stond hier een banyan, een kolossale boom met vele vertakkingen en luchtwortels, zelfs met hangende lianen. We grepen allebei zo'n liaan, dik als de touwen waarin we met gymnastiek hadden moeten klimmen. We slingerden onhandig heen en

weer. Een stille man stapte uit de begroeiing. We hielden op met zwieren.

Hij was broodmager en gekleed in een oranje lenden-doek. Hij had een grijze baard, zijn lange grijze haar droeg hij in een opgedraaide knot op zijn kruin. Zijn voorhoofd was beschilderd met gele en rode strepen. Hij liep op blote voeten.

Een *sadhoe* – een heilige man; hij zei een aantal zinnen in het Gujarati, wees naar de boom en glimlachte. Ik sprak hem daarna glimlachend toe in het Nederlands. We bogen naar elkaar. Vervolgens trok hij zich weer terug in het bos.

De daaropvolgende morgen werden we vroeg gewekt. Een man stond ineens naast onze bedden. Er waren leeuwen gevonden! Als we ze wilden zien moesten we opstaan en meekomen.

Vijf minuten later zaten we weer achter in een jeep. Voorin zaten drie mannen, twee daarvan in een groen uniform. Eén van hen had een oud geweer. Op de bodem, liggend op zijn zij naast onze voeten, bevond zich een jonge waterbuffel. Ravi keek me aan. ‘Ik hoop niet,’ zei hij zacht, ‘dat dat kalf voor die leeuwen is zo dadelijk...’

‘Jezus,’ zei ik. ‘Nee, dat mag niet.’

De jeep reed schuddend over boomwortels van reuzenbomen. Ravi en ik, we controleerden onze camera’s, en we keken naar de langshobbelende omgeving, en daarna weer naar de glimmende, vochtige neus van dat buffeltje, dat zich nauwelijks bewoog, en we geloofden het allemaal nog niet; we werden gewoon wat rondgehost over de zandpaden van dit eindeloze, kronkelige, uitgedroogde bos. Het was vertoon, dacht ik. Gewoon een soort truc om deze toeristen

wat te laten meemaken. Dat ging door me heen, ondanks die panter van de vorige dag.

En toen zag ik een leeuw. Die stond daar ineens, achter de bomen, op de bruine vloer van het woud, alsof hij daar hoorde te staan. Alsof het eigenlijk iets heel gewoons was.

Pas daarna drong het tot me door dat dit *echt* was; geen dierentuin, geen film. De *werkelijkheid*. Ik schreeuwde: 'Lion!'

De jeep stopte schurend. De twee gidsen sprongen naar buiten, en daarna wij ook. En zo zagen we daar die enorme kat met zijn halflange manen, die nog een blik in onze richting wierp, waardoor ik net twee foto's kon maken. Toen draaide hij zich om, en er verscheen een tweede leeuw. En samen werden ze in een paar lome stappen opgeslokt door het bos.

De gidsen overlegden op drukke toon. Ze liepen om de bosschage heen. Ze mekkerden, als geiten. Zinloos. Wat even was verschenen, alsof het geesten waren, was alweer weg.

'Chalo,' zei een van de gidsen mat, wat betekende dat we verder gingen.

We konden zien dat het ze tegenviel; zij hadden ons die beesten moeten tonen. Het was een teleurstelling, dat was helder, dat een van die buitenlanders nu een paar leeuwen had ontdekt op een plaats waar die niet hadden moeten zijn. We reden schommelend door. We zeiden niets meer tegen elkaar.

Een half uur later remde de jeep op een stille zandweg. Het buffeltje werd uit de auto getild. Het werd vastgehouden aan een koord om zijn hals. De chauffeur reed weg.

Afgevallen bladeren knisperden onder onze voeten, verder was het merkwaardig stil, nog stiller dan het in het dorp was geweest. De bruine, bleke hitte lag als een deken over alles heen, we bewogen ons loom.

Onze gidsen wandelden zacht overlegend voor ons uit. Het buffeltje stapte erachteraan, het gaf soms een dof, klagelijk geluid af. En weer begon een van die gidsen te mekkeren.

Het was maar boerenbedrog, dachten we, om ons wat roepies afhandig te maken; een vreemd toneelstuk. We hadden net twee leeuwen gezien, maar konden ons nog steeds niet voorstellen dat hier een dier op af zou komen; zo luidruchtig mocht je gewoon niet zijn.

In het mulle zand van een droge rivierbedding bleven we staan. De gidsen schenen nu naar iets te luisteren. Voor ons rees een oever omhoog, achter ons ook, en links en rechts liep dat droge dal van ons weg. Alles stond vol met grijze struiken en prikkelige, lage bomen en de lucht erboven had de kleur van melk.

Een van de gidsen wees naar iets, achter ons, schuin boven ons, tussen de struiken. Gespannen tuurden we omhoog. En daar was ineens het gezicht van een leeuw, zonder manen. We sisten elkaar toe: 'Een leeuw...!'

Ik richtte mijn camera – en door de lens zag ik hoe het beest zich voorover liet vallen, de zandhelling af. De leeuw rende recht op ons af.

Door de lens zag ik hem groter worden.

Toen liet ik mijn camera zakken en deed ik enkele sprongen achteruit. Links van ons kwamen nog twee leeuwen aanrennen, vanuit de bosjes. En rechts van ons nóg twee leeuwen...